

דפי עיון

"ליתודים היתה אורה" אמר רבי יוחנן:
אורה - זו תורה.

ובך הוא אימר:

"כי נר מצות ותורה איר" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

ה"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858, ד.ג. שדה-גת * טל': 08-8581440 * פקס: 08-8503835

שנת תשס"ח

פרשת אמור

(יד) ינתן לכהן את הקדש דבר הראוי להיות קדש שאין פורע לי מצות אלא פירות של חילוק והם נעשים תרומה. לשון רש"י: והנה טעם הכתוב כי יאכל קדש ויסק המישיתו על הקדש ההוא ונתן לכהן את הקדש הזה שהוא הקרן והחומש. ומפני שקראו קדש למדנו שהוא נעשה כתרומה בדבר הראוי לכך, והוה הנכון בפשוטו ומדרשו. וכך כתב ר"א ונתן לכהן את הקדש. טעמו עם הקדש * או שתהיה מלת ונתן מושכת עצמה ואחרת עמה. וכן הוא אימר: ויסק המישיתו עליו ינתן לכהן ונתן * את הקדש. ילפי דעתי אין צורך * בעבור מלת עליו *:

א. רמב"ן.

פרק כב' פסוק יד':

אלות

1. קרא את הפסוק בלא מפרשים, איך תבין אותו?
2. מהי דעת רש"י כאן?
3. מה בדיוק המצב והדין כאן?
4. מה כתב האבן-עזרא והאם פרשנו מסכים עמו?
5. למה "אין צורך"?

* * *

ומיד בן נכר לא תקריבו וגי' מכל אלה כי משחתם בהם מום בם לא ירצו לכם: **משחתם** בהם ומוס בהם ככל הענין במלת שונות? גם משחתם בהם מום בהם שאלה כנויים? מלבד מה שיקשה על אמרו לא ירצו לכם ואם עס בני נכר ידבר איך לא אמר לא ירצו להם? ויעלה על הדעת לפרש כדברי רש"י למעלה כי כל איש אשר בו מום לא יקרבו אינו דין שיקרב וכלה לומר אינו דין שיקרב הוא עמוז לפני מלך ב"ו על אחת כמה וכמה שלא יקרבו קרבן לפני הקב"ה. והנה בעל כלי יקר כהנז העולם כי כל מום שבאדם בתוכו ובכליותיו כן ינתן בגופו בו בעורו וחס הכתוב למומי הנפשות, כי אם ינתן מום באדם, בידוע שהיה בו בראש וראשון לב הותל וגפש בעלת מום. על כן כוהיר הכתוב ומיד בן נכר לא תקריבו ולא תקחו קרבנות בעלי מומים להקריב לפני דהבא אימנהו חרתי לריעותא מום הבהמה ומום הפנימי בגפש הנכרי המקריב. כי משחתם בהם מום בהם מום מפני שיש כאן משחת בגפש הנכרים בהם בתוכה ובקרבם וגם מום בהם בהמות הנקרבות. לפיכך כפל המאמר בהם ובהם אחד לנכרים וא' לבהמות. והוסיף לא ירצו לכם, דלוגו אלו הייחס מקריבים אותם אתם בעלמכם לא היו מקובלים ברצון על המום שבהם כל שכן בנכרי ששניהם בו:

ב. מלאכת מחשבת.

פרק כב' פסוק כה':

אלות

1. מספר אלות מצאה פרשנו בראשית דבריו, התוכל לזמנותן ולהסבירן?
2. איך הוא מבין את רש"י?
3. מה בדיוק מפרש בעל כלי יקר?
4. איך יתכן שמוס חיצוני ירווה מום פנימי נפשי?
5. איך לפי זה מתפרש הקושי הלשוני של כפילות?
6. מה מוסיף: "לא ירצו לכם"?

* * *

2/100

ג. ספורנו עם פירוש הרב י. קופרמן.

פרק כג' פסוק ב': (ב) מועדי ה' אשר תקראו אתם

מקראי קדש. אחר שדבר

בענין הקרבנות ומקריביהם (פרקים כא-כב)

- שהפונה בהם השרות השכינה

בישראל, כאמרו "עלת תמיד לדרתיכם,

פתח אהל מועד לפני ה', אשר אנעד

לכם שמה" (שמות כט, מב) - דבר

במועדים אשר בשביתתם וכו' לשבת

ממעשה הדיוט³, בקצתם לגמרי פענן

בשבת ויום הכפורים⁴, ולעסק בכלם

בתורה ובקסקי קדש, כאמרו "ששת

ימים תעבד וכו' ויום השביעי שבת לה'

אלקיך"⁵ (שם כ, טו), שתשבת ממלאכתך

ויהיה עסקך כלו לה' אלהיך. ובקצתם

תהיה השביתה "ממלאכת עבודה"⁶

בלבד, כמו שהוא הענין בשאר

המועדים. והפונה בהם⁷, שעם שמחת

היום - "שישמח ישראל בעושיו"⁸ -

יהיה העסק בקצתו בעסקי קדש, כאמרם

ז"ל: יום טוב - חציו לה' וחציו לכם

(פסחים צח, ב). וכזה תשרה שכינה על

ישראל בלי ספק, כאמרו "אלהים נצב

בעדת אל⁹ (תהלים פב, א). אמר, אותם

מועדים שתקראו אותם "מקראי קדש" -

פרוש¹⁰, אסיפות עם לעסקי קדש, כי

אסיפת העם תקרא "מקרא", כמו "חדש

ושבת קראו מקרא"¹¹ (ישעיהו א, יג), וכן

"על מכוון הר ציון ועל מקראיה"¹² (שם

ד, ה) - אלה הם מועדי. הם אותם

המועדים שארצה בם¹³. אמנם בשלא

תקראו אותם "מקראי קדש", אבל יהיו

"מקראי חל ועסק בחיי שעה ותענוגות

בני האדם בלבד¹⁴, לא יהיו "מועדי",

אבל יהיו "מועדיכם"¹⁵ שנאה נפשי

(שם א, יד).

1. קשה לרבינו, אם הם "מועדי ה'", מה אנו

פועלים בזה שקוראים אותם "מקראי קדש",

ושבו הם חוזרים להיות מועדי ה' ("אלה הם

מועדי")! 2. רבינו ביאר לעיל (יא ד"ה ויקחו)

שקרבו תמיד מביא לידי השראת השכינה,

ומביא ראיה מפסוק זה בשמות (ועיין שם

בביאורנו). ועיין לעיל (יא, ב ד"ה זאת החיה

אשר תאכלו) שיהשיג משה רבינו בתפילתו

איזה תיקון שהשרה השכינה בתוכם באמצעות

משכן וכליו ומשרתיו וזבחיו. משנת רבינו

בסוגית הקרבנות (ומחלוקת רמב"ם-ירמב"ן

אלות

בודאי היתה נהורה לו) שזורה ופזורה במקומות שונים בפירושו, ועוד הרחיב על זה את הדיבור במאמרו כוננת התורה, שם הבחין היטב בין קרבנות נדבה ובין קרבנות חובה. עיין מה שבארנו בויקרא יא, ב. ועיין עוד מה שבארנו להלן במדבר כח, בדבר ההבדל שבין קרבן צבור רגיל ובין קרבן תמיד. 3. צריך עיון קצת מדוע רבינו קרא לאיסור מלאכה "שביתה ממעשה הדיוט". הרי ל"ט מלאכות נלמדות ממלאכת המשכן, שהיא כנגד בריאת שמים וארץ (עיין, בין היתר, ברבינו בחיי ריש פרשת תרומה וריש פרשת פקודי), שהן פעולות אלקיות של יצירה. 4. שאצלם נאמר "כל מלאכה" ולא "מלאכה" ולא "כל מלאכת עבודה". 5. כפירוש רבינו שם: כולו לה'. ללמוד וללמד לשמור ולעשות... 6. ידועה מחלוקת רש"י ורמב"ן בהגדרת המושג - מונח זה. מלאכת עבודה אסורה ביום טוב ואילו מלאכת אוכל נפש (למענוג' - רמב"ן) מותרת. 7. מדוע בשאר ימים טובים מותרת מלאכת אוכל נפש ("אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם"). 8. תהלים קמ"ב, ספורנו: "שמח ישראל" - החנוך "בעושי" - שיעשה אותו עמו וצאן מרעייתו, כאמרו "זה האמריך היום להיות לו לעם סגולה" (דברים כו, יח). ובארנו כיוון מפרש רבינו בתהלים קמ"ב, הלליה כי טוב זמרה אלו קונו: גם בזמן הגלות, כי אמנם טוב לנו לזמר ולשמחה על שהוא "אלוקינו" ומנהיג איתנו בלו אביעני, כאמרו "שמח ישראל בעושי" (עכ"ל). בלוי"ה, מעשה מיטלת על הוזהרו לשמחה בזה שנבחר בחלק מעם ישראל לעבוד את ה' ולהביא את העולם אל תכליתו יאל תיקונו. לשם כך נחזין לו יחציו לכם ביום טוב כדי להגיע לידי שמחה זאת. 9. מפרש כפשיטו שר' יתעב וישרה שכינתו כאשר ערתו עובדים איתו כדבעי (ויצוין שלא כך פירש רבינו את הפסוק בפירושו לתהלים). 10. מכאן עד סוף הדיבור מעין מאמר מוסגר המוביל אל הדיבור הבא "אלה הם מועדי". 11. רש"י: לקרא עצרת. 12. נקראים שם העדה לפני החכמים (רד"ק). 13. ופירוש הפסוק כך הוא: "מועדי ה'" הם באמת "מועדי", רק כאשר ("אשר") תתיחסו אליהם כאסיפות לשם דבר שבקדושה ("מקראי קדש"). 14. מעין יומי הפגרא לשם בילוי וטוילוב. 15. "מועדיכם" - שלכם ולא שלי. ועיין מדרש רבה (סוף פרשת פנחס) שר' עקיבא מפרשו על מועדים שבדו מלבם, כחדש השמיני של ירבעם. גם רבי עקיבא מדייק כרבינו את ה"כס" כמכוון לדבר זה ממועדי קדש.

1. כרננו מנסה בראשית דבריו להסביר את ההליון בסדר הדברים, התוכל להסביר?
2. מה ההבדל הצקרוני והמצעי בין שבת ויום הכיפור, לצומת שאר המוצאים?
3. מהי "מלאכת עבודה"?
4. מה המצב באלות שאין קרבנות?
5. מהו "מקרא" ומהו "מקרא קודש"?
6. מהו "מועדי" הופכים ל"מועדיכם"?

שו. מצות ספירת העמר

לספר תשעה וארבעים יום מיום הבאת העמר שהוא יום ששה עשר בניסן, שנאמר, וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הוצאת את-עמר התנופה, והמנין הנה חובה, וצ"ל לנו למנות בו הימים יום יום, וכן השבועות, שהתוב אומר: "תספרו חמשים יום", ואמר גם כן, "שבעה שבועות תספר-לך" (דברים טו ט): ובפרוש אמר אבני בנמרא במנחות (טו א): מצנה לממני יומי ומצנה לממני שבועי (= מצנה למנות ימים ומצנה למנות שבועות). ויש מן המפרשים, שהנה בפתח, כי בנות התוב למנות השבועות — ונקא קשה שלמים; אכל להזכיר בקל-יום ולומר שהם קך וקך ימים וקך וקך שבועות — אין צורך; וגש מהם שאמרו, כי הדרך הנכונה — להזכיר מנין השבועות עם הימים תמיד בכל יום; וירא שמים יבסר דרכם להוציא מקל-ספק, ולא יחוש לתפארת המלות; וכן נהגו חיים בקל-המקומות ששמענו, וכתב הרמב"ם זכרוננו לברכה: ואל יטעה אותך אמרם זכרונו לברכה: מצנה לממני יומי ומצנה לממני שבועי, ומחשב שהן שמי מצות, שאין הפונה צנה לומר שמהנה מצנה בפני עצמה, אכל הוא חלק מחלקי המצוה; ואמנם היו שמי מצות, אלו אמרו מנין הימים מצנה ומנין השבועות מצנה; וזה מה-שלא נצלם ממי שיבקדק בדרך ובצורה, שאמה קשתאמר יתחבב שבעה קך וקך, לא יתחבב מן המאמר הנה שהמנין הוא מצנה בפני עצמה; והצנה המבארת על זה, היותנו מנין השבועות כמו כן קל-לילה באמרנו שהן קך וקך שבועות וקך וקך ימים; ואלו היו השבועות מצנה בפני עצמה, לא סדרו מנינה אלא בלילי השבועות בלבד, והיו להן שמי ברכות: אשר קדשנו במצותיו וצננו על ספירת ימי העמר, ועל ספירת שבועי העומר, ואין הדרך כן, אכל המצנה היא ספירת העמר ימיו ושבועותיו כמו שפסקנו, עד כאן.

(שמות ג יב). ופרוש הפסוק: הוציאת אתם ממצרים, ונהיה לך אות שמעבדון את-האלהים על הקר הנה, כלומר: שתקבלו התורה שהיא הצקר הגדול שבשביל זה הם נגאלים והיא תכלית הטיבה שלהם, וצננו גדול הוא להם יותר מן החרות — מצבדות, ולכן נצפה השם למשה אות בצאתם מצבדות לקבלת התורה, כי תשפל עושין אותו לזולתם אל הצקר; ומפני כן, כי היא קל-צקרן של ישראל ובצבורה נגאלו וצלו לקל-הגדולה שצלו אליה, נצטוונו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה להראות בנפשנו החפץ הגדול אל-היום הנקבד הנקסף להבנו כעבד ושאל צל, וימנה תמיד ממי יבוא הצת הנקסף אליו שצא לחרות, כי המנין מראה לאדם כי קל ישעו וקל הפצו להגיע אל-הזמן ההוא, ונה שאנו מונין לעמר, כלומר: קך וקך ימים עברו מן המנין, ואין אנו מנין קך וקך ימים יש לנו לזמן, — כי קל זה מראה לנו הרצון הנזק להגיע אל הזמן, ועל-כן לא נרצה להזכיר בתחלת השבוענו רבוי הימים שיש לנו להגיע לקרבן שמי הלחם של צצרת, ואל יקשה עליך לומר: אם כן אשר שעברו רב הימים של שבעה שבועות אלו, למה לא נזכיר מצוט הימים הנשארים? לפי שאין לשנות מטבע החשבון באמצעו, ואם תשאל: אם כן למה אנו מתחילין אותו ממחרת השבת, ולא מיום ראשון? התשובה: כי היום הראשון נתחדר בלו להנכרת הגס הגדול, והוא ציצת מצרים, שהוא אות ומופת בחדוש העולם ובתשועת השם על בני-האדם, ואין לנו לצרב בשפתו ולהזכיר צמו שום צננו אחר, ועל כן נתמן החשבון מיום שני מיד, ואין לומר, היום קך וקך ימים שני של פסח, שלא יתנה חשבון ראוי לומר, ליום שני, ועל כן נתמן למנות המנין ממה שנצפה בו, והוא קרבן העמר, שהוא קרבן נכבד, שבו נקר שאנו מאמינים, כי השם קרוב הוא בתשועתו על בני אדם רוצה להחיותם ומסדש להם בקל-שנה ושנה ורע' תבואות לחיות בו.

סדיני המצנה, מה-שאמרו זכרונו לברכה (מנחות טו א), שמצנה למנותן מצערב פני שיהו תמימות, כמו שאמר הפתוב, תמימות תהינה, ואמרו זכרונו לברכה: אימתי הן תמימות? בזמן שמתחיל מצערב, ומקל מקום פרשו המפרשים, שאם שכח ולא מנה מצערב — מנה למחר

אבות

- 1. מחלק הראשון מסביר כרש"ל צ"ל ספירת הימים והשבועות, התוכל להסביר, מה הביאה, מה ההבדל ומה אנו צוים למצוה?
- 2. למה הוציאנו הקמ"ה מצרים?
- 3. מהי "תכלית הטובה" — יותר מן החרות...?
- 4. מהו הטכניק ומהו הציקר בטאולת ישראל?
- 5. מה "המנין מראה לאדם"?
- 6. למה אנו מוניים לצומר ולא לקרבן שתי הלחם?
- 7. למה אנו מוניים "למחרת השבת" ולא מיום הראשון?
- 8. למה דוקא בקרבן הצומר?

